משנה · אחרונים · מלאכת שלמה · סדר טהרות

מלאכת שלמה על משנה זבים

רבי שלמה עדני

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה זבים

רבי שלמה עדני

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-זבים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 8
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ב 11
משנה ג 12
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 14
משנה ו 15
משנה ז 15
פרק ה 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 18
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ז 20
משנה ח 20

משנה ט 20
משנה י 20
משנה יא 21
משנה יב 22

פרק א

משנה א

בעה"י אשר סתר לו עבים. ומכסה שמים בעבים. נתחיל מסכת זבים.

בש"א כשומרת יום כנגד יום (**א**). בסוף נדה מפ' כבועל שומרת יום כנגד יום ולא כשומרת יום ממש דאילו שומרת יום ממש אפילו פסקה בראייה אחת ושוב לא ראתה מטמאה משכב ומושב מדרבנן אבל זב אם פסק בראיה אחת אינו אלא כבעל קרי ואם חזר עוד וראה עושה משכב ומושב למפרע מראיה ראשונה ואולך והמסיט את הטפה טמא למפרע כמסיט זובו של זב. הר"ש והרא"ש ז"ל. ומפרש התם טעמא דשומרת יום מטמאה משכב ומושב ובועלה לא מטמא דאיהי דשכיחי בה דמים גזור בה רבנן שמטמאה משכב ומושב אבל איהו דלא שכיחי בי' דמים לא גזור רבנן לטמא משכב ומושב כל זמן שלא ראתה לאחר תשמיש כר פי' רש"י ז"ל יע"ש בתוס' שיש להם שיטה אחרת דלא קאי איתו אבועל שומרת יום אלא ארואה ראיה אחת של זוב. והקשו שם תוס' ז"ל וקשה דא"כ דכבועל שומרת יום כנגד יום קאמר א"כ מסקי' דשומרת יום כנגד יום בשני שלה אין בועלה מטמא משכב ומושב והתנן בסוף נדה טבלה ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה בש"א מטמאין משכב ומושב ומטמאין משמע לשון רבים היא ובועלה וליכא למימר ראתה שאני דהא וכו' ואומר ר"י דלא קשה ממתני' דנדה דמאי ביום שלאחריו דהיינו ביום י"ב דשכיח בועל גבה דליכא איסור דאורייתא מטמא בועל משכב ומושב אע"ג דלא ראתה אבל תוך י"א יום בשני שלה אע"ג דגבי דידה לא מפלגינן בין ראתה בין לא ראתה מ"מ בועל אינו מטמא משכב ומושב אלא בראתה עכ"ל ז"ל:

אמר ר' אלעזר בן יהודה איש ברתותא וכו'. עיין מה שכתבתי פ"ג דאהלות סי' ה'. ובברייתא קאמר הכי ר"ש משמו לפני ר' עקיבא וחזר ר' עקיבא להיות שונה כדבריו ור' אלעזר ב"ר ינאי משום ר' אלעזר חסמא אמר לפני רבי לא נחלקו ב"ש וב"ה על שראה אחת בראשון ואחת בשני ובשלישי הפסיק וברביעי ראה אחת ועל שראה אחת בראשון ובשני הפסיק ובשלישי וברביעי ראה שתים שאין זה זב גמור על מה נחלקו על הרואה שתים או א' מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי וברביעי ראה אחת:

משנה ב

הרואה קרי ביום השלישי וכו'. וכתב רש"י ז"ל בפ"ק דיומא דף י"ח דאין קרי וזוב באין ממקום אחד. תניא בתוספתא כל קרי שהוא מטמא בכהנים סותר בזב פי' הר"ש ז"ל כל קרי שהוא מטמא בכהנים כדתנן בפ"ח דמקואות אלו בעלי קריין שהן צריכין טבילה

וכו'. וכתב החכם הר"ס ז"ל וז"ל ברואה קרי ואע"ג דקיי"ל דאי אפשר לש"ז של זב בלא צחצוחי זיבה בפ' המפלת מסיק דגזירת הכתוב היא זיבה גמורה דלא פתיכא בה ש"ז סותרת כל שבעה צחצוחי זיבה דפתיכא בהו ש"ז אינה סותרת אלא יום אחד ע"כ:

משנה ד

כדי טבילה וסיפוג. הוא כדי שיעור שיהלך אדם בינוני חמשים אמה הרא"ש ז"ל:

משנה ה

כמגד יון לשילוח ביניהם מהלך מאה אמה. הרא"ש ז"ל. וכן משמע בתוספתא ופי' הר"ש ז"ל וכן בערוך מקום בבית המקדש שעשו אותו יונים קבוע לע"ז כאותה ששנינו בפ' שני דמדות בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון לע"ז ומשם לשילוח קרוב הוא וגד לשון העורכים לגד שלחן ע"כ. ובשם הר"ר יהוסף אשכנזי ז"ל מצאתי מנוקד גדיון היו"ד בחולם. ובתוספתא קאמר ר"ש כדי הקפת הר הבית מבפנים ופי' הר"ש ז"ל דהיינו אלפים אמה שהרי הר הבית ת"ק אמה על ת"ק אמה ותימה הוא שכל כך חלוקים הם ת"ק ור"ש דזה קאמר מאה וזה קאמר אלפים. ועיין בספר קרבן אהרן פרק ראשון דפרשת זבין. ובספר אגודה כתוב כמן גידון לשלוח שני מקומות הם ע"כ. ונראה שיש שם טעות.

משנה ו

אם ידוע שמקצת הראייה וכו'. כלומר אם היה באפשר שהי' כך שראיה אחת תהיה מקצתה מהיום ומקצתה למחר היה זב גמור לקרבן אע"פ שתהיה ראייה קטנה שלא נמשכה כדי טבילה וספוג. והתם בירושלמי רפ"ק דברכות אמרינן מאן תנא ראייה נחלקת לפנים ר' יוסי דאמר התם בברייתא בין השמשות כהרף עין ע"ש אם היה צריך להיות שם דלא כר' יוסי או אם הוא בלשון תימה או שמא כדכתבינן אם היה באפשר וכו':

ראה שני ימים וכו'. שבת פרק במה מדליקין (שבת דף ל"ד) ושם כתבו תוס' ז"ל דאפילו לר' יוסי דס"ל לבין השמשות כהרף עין יש לו ספקות בההוא בין השמשות כדאיתא בתוספתא שהביאו שם הם תוס' ז"ל:

פרק ב

משנה א

טומטום ואנדרוגינוס. לא איצטריך לאשמועינן דזיבה נוהגת בהן אלא דבעי לאשמועינן הלכות זיבתם דמטמאין בדם ובלובן מספק:

משנה ב

בשבעה דרכים וכו'. רפ"ק דקדושין מפ' דתנא שבעה לשון זכר דאיכא נמי דרך לשון זכר דכתיב בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים וגו'. ולא תנא בשבעה דברים דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דדירכא דמיכלא יתירא לאתויי לידי זיבה ודירכא דמשתייא יתירא נמי לאתויי לידי זיבה ועיין עוד במסקנא שכתבתי שם רפ"ק דקדושין. ועיין בפי' הר"ש ז"ל שדקדק אמאי לא קתני בשמנה דרכים בודקין את הזב דהא תנן בסמוך נמי הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מע"ל וכשם שתולין לקרי מע"ל כך תולין למראה ולהרהור כמו שאכתוב בסמוך בס"ד. ונראה שתירץ ז"ל דהוי בכלל חולי ובפי' אחרון נראה שתירץ דהא דתנן דרואה קרי אינו מיטמא בזיבה מע"ל היינו טעמא משום דאין זה זוב מעיקרא אלא קרי שנשתנה מה שנשתייר שלא יצא כלו לפי ששהה לצאת נעשה כלובן ביצה המוזרת והאריך שם ע"ש. כתב הרמב"ם ז"ל הזיבות באה מחמת חלישות וחולי אברי הזרע שנחלש כחם המחזיק והמעכל וכל כחות הגוף נשארו בבריאותם הטבעית לפיכך הזרע יוצא קודם שיתבשל בלא הנאה ובלא קושי ויהיה גוונו נוטה לאדמימות מעט וגופו דק מאד וכשיקרה זה הזוב מחמת חלישות שארעה לכל כחות הגוף או מחמת דבר אחר שהכבידם אינו זוב עד שיהיה מחמת חלישות אברי הזרע ע"כ:

במראה ובהרהור. מפ' בתוספתא דתולין כל מעל"ע ופי' שם בספר קרבן אהרן בלשון שני במראה שראה איש ואשה נזקקין זה לזה עכ"ל נר"ו:

ובמאכל ובמשתה ובמשא ובקפיצה כל זמן שהוא מצטער כדפי' בסמוך רעז"ל:

ר' עקיבא אומר אפי' אכל כל מאכל וכו' כך צ"ל:

אונסו וספקו ושכבת זרעו בשלהי נזיר אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא אלא ודאי חזא ספק מחמת ש"ז ספק מחמת ראיה וכיון דנזקק לטומאה ספקו טמא ואם תאמר ואפילו מחמת ש"ז מה בכך הא קתני אונסו טמא אפילו ודאי ועוד קשה דמתני' קתני שרגלים לדבר והתם בפ' בנות כותים מפ' טעמא דאקשי' רחמנא לנקבה בשלישית לרבנן וברביעית לר' אליעזר דמה נקבה מטמאה באונס וכו' וי"ל דרגלים לדבר אספקו לחודי' קאי והאי ספקו מיירי כשנמצא על בגדו זוב וש"ז ולא ידוע האי זוב אי לחודי' אתא וסותר ז' או בהדי ש"ז ואינו סותר אלא יום אחד והשתא דנזקק לטומאה תלינן דלחודי' אתא וסותר ז'. ולפי מה שאפרש בסמוך מתני' דהרואה קרי אינו מיטמא בזיבה כל מע"לע בנזקק לטומאה צריך לפרש האי ספיקא דמספקא לן אם בא הזוב קודם הקרי או לאחריו וש"ז מפ' בסוף נזיר לטמא במשא דאי לענין מגע אפילו דטהור נמי ורב אדא בר אהבה מפ' לומר שאין תולין בה הר"ש ז"ל:

ר' אליעור אומר אף בשלישית וכו' וי"ס דגרסי אלעזר בלי י' והתם נמי מפ' טעמייהו דת"ק לא דריש את דבקרא דכתיב והזב את זובו לזכר ולנקבה אלא אחר שאמר הכתוב שתי זיבות זב זובו הקיש הזכר לנקבה לראיה שלישית לומר לך מה נקבה דלא כתב בה מבשרה ואפילו מאנסה הויא טמאה זכר נמי כיון שראה פעם שניה שנזקקה ז' לטומאה אפילו ראה את השלישית באונס כיון דחזא שני פעמים שלא באונס הוי טמא ומייתי קרבן ור' אלעזר דריש אתים א"כ הזב חד את תרתי זובו תלתא ולרביעית אתקש לנקבה דמטמאה אפילו באונס ואם ראה שתי ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן וכיון שראה שלשה שלא באונס אם ראה את הרביעית בתוך ימי ספירו ואפילו אם היא באונס אין בודקין אותו אם מחמת אונסו היא אלא סותרין את הכל:

משנה ג

הרואה קרי אינו מטמא וכו'. ובספרי והיה לפנות ערב ירחץ במים מלמד שהקרי מטהר בזיבה מעת לעת וכתב הר"ש ז"ל וצריך לומר דקרא דספרי אסמכתא בעלמא. ועיין עוד בפי' הר"ש ז"ל ואיתא שם פרק בתרא דנזיר דף ס"ו ברייתא זה לשונה ש"ז של זב מטמאה במשא כל מעת לעת ור' יוסי אומר יומו ופי' רש"י ז"ל מע"ל פי' לאחר שראה זיבה מטמא במשא מע"ל:

ר' יוסי אומר יומו. בלבד שראה בו זיבה אם ראה קרי תולין את הקרי בזיבה ומטמא במשא אותו היום בלבד אבל מכאן ולהבא לא ולאו משום דס"ל דא"א בלא צחצוחי זיבה אלא שכך גזה"כ. ע"כ:

כנעני שראה וכו'. ה"פ אע"פ שראה קרי כשהוא כנעני ובתוך מעת לעת נתגייר וראה זוב מיטמא ואין חוששין לקרי שראה כשהוא כנעני:

מיד מיטמא בזיבה. כנעני שנתגייר כקטן שנולד דמי ואע"פ שראה זיבות כשהוא כנעני מטמא בזיבה בהך שנייה שרואה בתוך מע"ל של קרי דנעשית לו כראיה ראשונה דמטמא באונס ומצטרפת עם השנייה וכו' עכ"ל רעז"ל. וכתב עליו החכם הר"ם ז"ל צ"ע שלפ"ז מאי אריא גר משום כקטן שנולד דמי אפילו ישראל נמי כה"ג דינא הכי שאם ראה קרי ובתוך מעל"ע ראה זוב ואחר מע"ל ראה פעם אחרת אין ראייה ראשונה שראה בתוך מע"ל של קרי שהרי היא נחשבת ראיה ראשונה יכולה להצטרף עם השנייה שיראה אחר מעת לעת לפי שהרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעל"ע וא"כ מאי איריא גר. ויותר נראה לפרש שכל השתי ראיות הוי בתוך מע"ל של קרי דבישראל נחשבין כולם כראייה אחת ובגר נחשבין שתי ראיות משום דכקטן שנולד דמי ואין הולכין אחר הקרי שראה בגיותו והיינו דקתני מיד הוא מטמא בזיבה כלומר כשראה שתי ראיות מיד בתוך מע"ל

של קרי ונראה שזו היא כוונת רעז"ל במה שכתב ואע"פ שרואה זיבות כשהוא כנעני כו' עכ"ל ז"ל:

והמקשה מעת לעת. פי' המקשה בימי זיבה דאמרינן דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד וכל דמים שתראה תלינן בדם קושי וטהורה עד שתשפה מן הצער ומן הדם מע"ל דאז איגלאי מילתא דדמים שראתה לא באו מחמת ולד וה"ו יולדת בזוב וסתמא כר' אליעזר דהלכה כמותו בהא לגבי ר' יהושע ופלוגתייהו בפרק בנות כותים. ולשון ר"ש ור"ע ז"ל אולי שכך צ"ל לא תלינן בדם קושי וטהורה אלא בדם לידה בזוב וטמאה:

בפי' רעז"ל והוא שיהא כברייתו. אמר המלקט הרמב"ם ז"ל נראה דגריס הרי הוא כברייתו וז"ל וכן כלב שאכל בשר המת אשר קדם בפ' י"א מאהלות כי כל שלשה ימים נחשוב אותו בשר מת כברייתו ויטמא טומאת מת בעבור כי אינו מתעכל הרי כי באותם ג' ימים ידוקדק בהן הזמן מע"ל מעת האכילה עד מות הכלב כמו שנתבאר שם עכ"ל ז"ל:

עוד בסוף פירושו של ר"ע ז"ל ותנא ושייר. אמר המלקט כי ההיא דתנן בפרק כל הגט ואם אבדו הרי זה חושש מע"ל גבי מניח פירות להיות מפריש תרומות ומעשרות וכי ההיא דתנן בפ' אלו טריפות דרסה וטרפה בכותל או שרצצתה בהמה ומפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה:

פרק ג

משנה א

הזב והטהור וכו'. (הגהה. וכתוב בתשובות הרשב"א ז"ל סי' כ"ח וז"ל כתבת עוד שנסתפק' במת שמעבירין אותו דרך ספינה קטנה לבית הקברות אם מותר לכהן ליכנס באותה ספינה בעוד שהמת שם ואם יש לחלק בין נתון במטה לנתון בארון. והשבת דאין לחלק ובין כך ובין כך כהן אסור שהנוטל את המת או מסיטו טמא ובספינה קטנה היסט הוא לפי שהיא מתנדנדת ע"י כניסת בני אדם שם והבאת ראיה מדתנן במס' זבין פ"ג הזב והטהור שישבו בספינה או בסדה או שרכבו ע"ג בהמה אע"פ שאין בגדיהם נוגעים הרי אלו טמאין מדרס.

תשובה. נ"ל דכל מה שדנת בדבר זה כדין דנת ודברים ברורים הם לפי דעתי דספינה שאמרו אפילו בעומדת בנהר היא דאי לא ה"ל לפרושי ספינה שביבשה וכי קתני הזב והטהור שישבו בספינה גדולה טהור לפלוג בספינה קטנה גופה ולימא בד"א בספינה או בסדה שבמים אבל ביבשה טהורין אלא דבין כך ובין כך כל שקטנה הראויה להמיט בה אדם א' אפילו בים טהורים @]66?המ"ל נר' שחסר כאן איזה תיבות וכצ"ל טמאים אבל

ספינה גדולה אפי' עומדת במים טהורה דאינה מתנדנדת מכחו אלא מכח המים והביא ראי' שהספינה קטנה אפי' כשעומדת במים טמאה מאילן שכחה רע] דאינה מתנדנדת לעולם מכחו אלא מכח המים. ואילן שכחו רע שהוא דק כ"כ שאין לחוק בעיקרו רובע קב וסוכה שכחה רע שנחבית בחויונה כדאיתא בפרק המקבל אי אפשר שאין הרוח מסייעו להנידו לפעמים אלא שאין משגיחין אלא בגופו של דבר אם ראוי מצד עצמו להתמוטט מצד כחו של יושב בלי סיוע אחר טמא מפני שלעתים ינידנו הטהור או הזב כל א' לבדו ועוד מסתברא שלא נאמרו דברים הללו של מסייע אלא לענין שבת ולענין זב וטעמא משום דלענין שבת אמרינן שנים שעשו פטורין דכתיב בעשותה וכשזה יכול וזה יכול לר' יהודה נקרא מסייע והלכך שניהם פטורין. א"נ בזב משום דבעי' שינשא רובו עליו והיינו טעמא דכל הני מתני' דהיה רכוב ע"ג בהמה וד' טליות תחת ארבע רגלי הבהמה וזב שהיה מועל על ה' ספסלים או על ה' פונדיות וזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורין כרעו הן טמאין ר"ש אומר ביחידי טמא ובמרובים טהור שאין אחד מהם נושא את רובו אבל אדם הנושא אי המסיט את המת אפילו היו עשרה נושאים אותו מסיטין אותו טמאין ע"כ. ואיתא נמי שם בסי' תקנ"ט):

אסרא. פי' בערוך משימין עצים שתי וערב על המים עד שיעשה מגדל ועולין עליו בעלי המלחמה וי"א כשיש להם עצים גדולים וכו' כמו שפירש רעז"ל. והרא"ש ז"ל פירשו אסדא ספינה קטנה עוברין בה הנהרות. והר"ש וז"ל נראה דגריס סדה שפי' סדה כמו אסדא:

בפי' רעז"ל כך צ"ל וכתיב וכל כלי חרס אשר תבושל בו ישבר מה בו האמור להלן מאוירו אף בו האמור כאן מאוירו וכו'.

עוד בפירושו ז"ל סתם בהמה נכפפת תחת הרוכב הלכך ל"ש כחה רע וכו'. אמר המלקט פירוש מדלא מפליג גבי בהמה בין כחה רע לכחה יפה כדמפליג גבי אילן:

על הגשיש. כתוב בערוך ואית דאמרי קשיש וטועין בכך ע"כ:

בזמן שהן מחגירין. אכולהו קאי פי' שרגלי הספסל אינם שוין שהאחד קצר מחבירו שכשאדם יושב עליו יתנועע ויתנודד אילך ואילך כמו החגר. והקשו שם תוס' ז"ל תימא אפילו אין כחו רע שאין יכול להסיטו אמאי טהור הלא יטמא התחתון לעליון ועוד טומאה בחבורין היא וטמא טומאת ז' כדאמרינן בפרק אין מעמידין וי"ל כגון שתחתון כנעני שאינו מקבל טומאה וטהור העליון מטומאה דאורייתא א"נ אפילו התחתון ישראל וכגון שלובשין הרבה בגדים דטומאה בחבורין לא מטמא אלא אדם אחד או בגד אחד אבל שני אין טמא אלא טומאת ערב ואין מטמא אדם וכלים ואפילו יטמא טומאה

מדרבנן כמו שפי' ר"י בפ"ק דשבת גבי מרדע מ"מ שלישי לא הוי אלא ראשון ולא יטמא עכ"ל ז"ל. פי' ר"ש לוריא ז"ל פי' אפילו יטמא בגדים שני בחבורין מדרבנן מ"מ בגד שלישי או האדם שהוא שלישי לו לא יטמא בחבורין טומאה חמורה אלא עושה ראשון לטמא אוכלין ומשקה ע"כ:

בסוכה שכחה רע באילן יפה. במשניות מוגהות לפי' הרמב"ם ז"ל מצאתי מחוק מלות באילן יפה ושם במציעא דף ק"ה בפ' המקבל מפ' איזהו סוכה שכחה רע כל שנחבאת בחזיונה ומפרש הרמב"ם ז"ל שם בפ"ח בחזיונה כשאוחז בה והיא נחבאת תוך ידו וכופף אותה היא מזזת אותו ולזה קורא אותה כחה רע בלשון ראשון דר"ע ז"ל ונטמאו בגדיו טומאת מדרס כתב עליו החכם ה"ר סלימאן ז"ל לא דק דאין הזב מטמא בהיסט להיות מדרס אם הן ראויין למשכב ואינם אלא ראשון ושאני ספינה ואסדא ובהמה שלפעמים מכריע הטהור את הזב וה"ל כמו הזב בכף מאזנים ומשכב בכף שנייה והכריע המשכב את הזב דהוי כאלו דרס עליו. גם פי' הרמב"ם ז"ל דחוק שפי' שאנו חוששים שמא דרס ועיין בפי' הר"ש ז"ל. עכ"ל ז"ל:

ובסולם מצרי. כתב ה"ר יהוסף ז"ל ס"א או על סולם:

משנה ב

מגיפין או פותחין. נראה לפרש בין אם מגיפין או פותחין הזב והטהור טמא מטעם היסט הזב ואטמאים דקתני לעיל ברישא קאי וכן מעלין זה את זה מן הבור ומפשילין בחבלים ואורגים. משמע מפי' הרמב"ם ז"ל שכתב מגיפין וכו' ואלה כולם מונים מן ההיסט עכ"ל ז"ל:

עד שיהא זה מגיף וזה פותח. אבל שניהם מגיפין או פותחין במלאכה קלה כזאת אין האחד נתלה על חבירו ודומה למשאן קל דטהורין. הרא"ש ז"ל:

עד שיהא הטהור מעלה את הטמא. (א) אז הטמא נתלה מכח הטהור וה"ל כמו כרע המשכב בכף מאזנים אבל טמא מעלה את הטהור האדם ובגדיו ראשון כדין משא הזב אבל טהורין ממדרס ורבנן סברי גם כשהטמא מעלה הטהור כיון שהטמא מלמעלה חשבינן לי' כנתלה על בגדי הטהור וכן אם היו מפשילין בחבלים פי' גודלין וחכמים חשבי ליה מלאכה קלה אבל אורגין בין בעמידה בין בישיבה או טוחנין מלאכה כבדה היא ורש"א דוקא טחינה ברחיים של יד לאו דוקא נקט של יד דה"ה רחיים של חמור לר"ש דהכי קתני בהדיא בברייתא ומודה ר"ש בשנים שהיו טוחנים ברחיים של חמור או ברחיים של יד או טוחנים ברחיים ר"ש אומר וכו' כך מצאתי מוגה:

פורקין מן החמור. בפ"ק דנדה דף ז' קאמר דתנן זב וטהור שהיו פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאן כבד טמא משאן קל טהור וכולן טהורין לבני הכנסת וטמאין לתרומה ופי' רש"י ז"ל וכולן טהורין לבני הכנסת אפילו משאן כבד וכתבו עליו תוס' ז"ל ואין נראה דוכולן קאי אמשאן כבד דבמשאן כבד נראה דטמא אפילו לחולין דא"א שלא יסיט זה את זה אלא אמשאן קל קאי וכן משמע במס' זבין דקתני התם משאן קל טהורין לבני הכנסת וטמאין לתרומה והא דקתני הכא וכולן טהורים לבני הכנסת. אכל עניינא דטהרה דהתם קאי עכ"ל ז"ל משמע שהיה להם ז"ל נוסחא אחרינא בגירסת המשנה וכן כתב ג"כ הר"ש ז"ל דאית דלא גרסי אלא משאם קל טהורים לבני כנסת ול"ג וכולם ע"כ:

בזמן שמשאם וכו'. מ"מ שמשואן בוי"ו והכי נמי הגיהו במתני' דבריש פרקין דלקמן:

וכולן טהורין לבני הכנסת (ב). הא דקרי הכא בני הכנסת לאוכלי חוליהן בטהרה ובפרק כל פסולי המוקדשין גבי בכור דיש לו מום מובהק דהתרתו ע"פ ג' בני כנסת פי' הדיוטות שאינם מומחין. בכל מקום קורא בני כנסת הפחותין מעלה אחת מן השניים אצלם מלשון קבוץ המון העם. הרא"ש ז"ל. וז"ל תוס' ז"ל פ"ק דנדה וא"ת דהכא קרי בני כנסת לאוכלי חוליהן בטהרה ובפרק פסולי המוקדשין גבי מומי בכור קאמר דהתרתו ע"פ שלשה בני כנסת והתם אפילו שלשה הדיוטות כשרים וי"ל דהכא נמי מזכיר בני הכנסת לגריעותא כלומר שאינם אוכלים תרומה ע"כ וכן פי' הר"ש ז"ל ג"כ. והרמב"ם ז"ל פירש וכולן פי' כל השנויין בזה הפרק הם טמאים וראשון לטומאה לענין תרומה ומה שמלמעלה ממנה בקדושה אבל שלא יבא לבית הכנסת שנייחד לו מקום כזבים ומצורעים לא ע"כ:

משנה ג

הזב והטהור וכו'. הני תרי בבי קתני לענין טהרה הר"ש ז"ל ונלע"ד דמרישא לא שמעינן שפיר בבי דסיפא ולהכי אצטריך למיתנינהו וקל להבין:

להמיט באדם. הרא"ש ז"ל נראה דגריס להסיט באדם וכך הוא הלשון שם ביד אלא ששם בפ"ט סי' ד' כתב בספינה קטנה היכולה להמיט באדם אחד. ומ"מ להמיט בה אדם אחד:

בסולם צורי. פי' אפילו אם אינו קבוע במסמר או מצרי בזמן שהוא קבוע במסמר והרמב"ם ז"ל השמיט סולם צורי שם ביד ושם מצאתי כתוב או בכבש ובקורה ובדלת שמחוברין בטיט אפילו עלו מצד אחד ה"ז טהור ע"כ:

שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל. מתני' רבנן היא ור"מ פליג עלייהו בתוספתא וקאמר דבין טמא מכה את הטהור או טהור מכה את הטמא בגדי טהור טמאים ור"ש ס"ל דאם מכה בכח טמא ואם מכה ברפיון טהור:
בפי' רעז"ל אבל טמא הוא שהרי נשען על הזב. אמר המלקט לשון הרא"ש ז"ל אבל הוא ובגדיו ראשונים כדין משא הזב ע"כ:

פרק ד

משנה א

ר' יהושע אומר נדה שישבה וכו'. שלשה דברים הם שר' יהושע מטמא וחכמים מטהרין בבא דכפה שבראשה טמאה ובבא דכלים שבראש הספינה טמאים מדרס ובבא דנוטלת עריבה וכו' דבזמן שמשאה כבד טמאים. וכל הני ר' אלעזר חסמא מטמא להו משום ר' יהושע וחכמים מטהרין:
משאה קל טהורין. הבגדים מטומאת מדרס ואע"פ שהעריבה טמאה מגע זב אפשר דבגדים שבה טהורין לגמרי דאין מגע הזב מטמא בגדים ונהי דאדם הנוגע בזב מטמא בגדים כל זמן שלא פירש כלי הנוגע בזב אינו מטמא בגדים אפילו בעוד שלא פירש דבהדיא תניא בת"כ ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו איש הנוגע במשכב מטמא בגדים ואין משכב הנוגע במשכב מטמא בגדים הר"ש ז"ל: (הגה"ה וכתב עליו החכם הר"ס ז"ל וקשה לומר שהבגדים שבה טהורים לגמרי דתיפוק ליה שהבגדים הם טמאין במשא הזב והם ראשון ויש לפרש דברי הר"ב ז"ל דלא איירי בעריבה הזאת שנטלתו הנדה אלא אם היתה העריבה טמאה מגע זב ולא במשא הזב וזהו דקדוק לשונו שכתב טמאה מגע זב וכן נמי מתני' דקתני בזמן שמשאן קל טהורין רצונו לומר טהורין ממדרס הזב אבל הם ראשון לטומאה ע"כ):
נוטלת נ"א נטלה:

משנה ב

מלבן של חלונות. ים של בית הבד הר"ש והרא"ש ז"ל. ולהאי פירושא ניחא דבמתני' דבסמוך מטמא הקלת דהיינו העגול של עץ שסביב לריחים. אבל לפי' שכתב רעז"ל נראה דקשה מתני' דהכא אמתני' דבסמוך. ואפשר משום דהכא מיירי בקבוע ובסמוך במטלטל וכדפי' רעז"ל:
ר' יוסי אומר אף על קורת הבלנין בתוספתא קתני ר' יוסי אומר בזמן שהיא מפקפקת ואינה נשמטת טהורה והרמב"ם ז"ל נראה דגריס הלבנים וכן הוא בתוספתא דזבים פ"ד:

משנה ג

על אילן יפה גם פה מצאתי מחוק במשניות שעם פי' הרמב"ם ז"ל:

על הכבש ועל הקורה ועל הדלת בכל המשניות כתוב על הדלת ואומר אני דאגב שיטפי' דתנייי' בפירקין דלעיל בהדי כבש וקורה תנייי' נמי הכא דהא פתח בדלת בהך בבא הרא"ש ז"ל:

על השידה וכו' עירובין פ"ג דף ל"ה מייתי לה ונראה דההיא דהתם ברייתא היא. ומסיק התם דבה קמיפלגי בשרעדה מחמת כחו שהקיש עליהן ממש ולא נתקן ולא הוסטו אלא רעדו מ"ס הוי היסט ומ"ס לא הוי היסט ומעיקרא קודם המסקנא פירש"י ז"ל שם הקיש זב באגרופו ע"ג שידה כולן טמאים מפני שהסיט וכגון שהי' לבוש בית יד דלא מטמא בנגיעה א"נ שהקישן בחתיכת עץ שבידו ע"כ:

משנה ד

טהורין דאין רובו נשען וכו' לשון רעז"ל אמר המלקט כן פי' רש"י ז"ל וכתבו עליו תוס' ז"ל לפי זה אתיא כר' שמעון ור"י אומר כו' אבל הרמב"ם והר"ש והרא"ש ז"ל פירשו כפירוש רש"י ז"ל (א). וכתב רש"י ז"ל שם פרק המצניע ורבותי גורסין לארכן טהורין ופירשו טעמא דלארכן טהורין משום דאמרינן שמא ביניהם שכב ולא עליהן. וקשיא לי א"כ לקולא תלינן ואמאי תני סיפא ספק נתהפך טמאים ע"כ:

ישן ספק נתהפך. ס"א ישב ספק נתהפך:

היה מועל על ששה כסיות. תימה לע"ד אמאי שבקי' ללישנא דספסלים דנקט ברישא ואי אמרינן דכסיות קטנים מספסלין ניחא:

רש"א אם רחוקים זה מזה טהורים. אבל כשהן קרובין פעמים מגביה רגלו אחת וכל משענתו על רגלו השנית. הרא"ש ז"ל (ב):

משנה ה

עשר טליות זו על גב זו ישב ע"ג העליונה וכו'. כך מ"מ:

הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב וכו'. (ג) שבת פ"ט דף פ"ג לגירסת התוס' ז"ל אבל לגירסת רש"י ז"ל דגריס ואוכלין ומשקין כנגדו כרע הזב טמאים כרעו הן טהורין קשה דהא תנן בסמוך טמאים סתם ודוחק לומר דההיא ברייתא פליגא אמתני' אלא שתוס' ז"ל נדחקו שם לתרץ דה"ק מתני' כרע הזב טהורין פי' ממדרס ומ"מ טמאים כדין היסט הזב כרעו הן טמאים פי' מדרס דכיון שהזב למעלה הרי נשען עליהם ע"כ:

ר"ש אומר ביחידי טמא. ר"ש ס"ל דכשהמשכב אשר כרע בו הזב אחד אז יהיה טמא מדרס אבל כשהן שני משכבות או יותר אינו נעשה משכב הזב כיון שכל אחד מן המשכבות לבדו אינו מכריע הזב אלא כולן הרמב"ם ז"ל:

ובמרובין. כשיש משכבות רבות בכף מאזנים כנגד הזב שאין אחד מהם נושא את רובו טהורין דכי כרעו הן אין רובו של זב נישא על אחד מהן אלא כל אחד מהמשכבות נשאו מיעוטו של זב ורבנן חשבי ליה כעשר טליות זו על גב זו הרא"ש ז"ל וכך נראה שצריך להיות בפי' רעז"ל וכאן צריך להיות סימן הוא"ו בפירושו ז"ל קודם דבור המתחיל טמאים בין כרע הזב וכו' וצריך למחוק אותו מן סמוך לבכף מאזנים כי כולו הוא דבור אחד כדכתבינן:

משנה ו

זה חומר בזב מבמת וחומר במת מבזב ושוב חומר בזב שהזב וכו'. כך מצאתי מוגה וי"ס מוגהין כך זה חומר בזב מבמת ושוב חומר בזב שהזב וכו' ונמחקו מלות וחומר במת מבזב. וכן הגי' ה"ר יהוסף ז"ל. (ד) ולפי פירוש הר"ש ז"ל אין טומאת מדף אלא באוכלין ומשקין שעל גביו ולא בכלים שעל גביו ולדעת הרמב"ם ז"ל גם כלים שעל גביו יש להן טומאת מדף וכמו שהעתיק פירושו רעז"ל. ועיין בספר קרבן אהרן פרשה ג' דפרשת זבים:

משנה ז

טליות טלית לשון יחיד טליות לשון רבים ופי' בערוד בשם ר' מצליח טלית הוא רדיד ולמה נקרא שמה טלית שהוא למעלה מכל הבגדים כדמתרנמינן וישאו אותו בניו ונטלו ע"כ:

מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש (ה) ר"ש מטהר לטעמיה דאמר שם פרק המצניע לענין שבת זה אינו יכול וזה אינו יכול אינו אלא כמסייע ופטור וי"מ דאזדא לטעמיה דאמר לעיל וכו' כמו שפירש ר"ע ז"ל:

מפני שהיא יכולה לעמוד על שלש. כתב ה"ר שמשון ז"ל וסתמא כרבי יהודה דאמר בפרק המצניע זה יכול וזה אינו יכול ה"ל מסייע ואין בו ממש ע"כ. אמר המלקט לשון רש"י ז"ל שם בגמרא זה יכול וזה יכול ה"ל וכו' ע"ש בגמרא דמשמע דצ"ל בלשון רש"י ז"ל אי אמרינן דסתמא כר' יהודה אבל לשון תוס' ז"ל שם מפני שיכולה לעמוד על שלש וה"ל כל רגל אינו יכול והשלשה אחרים יכולין ע"כ (א) וז"ל הרמב"ם ז"ל שם פ"ז ונמצאת הרביעית מסייע ומסייע אין בו ממש והואיל וכל אחת ראויה להיות מסייע ואין אנו

יודעין איזו יד ואיזו רגל היא שלא היתה נשענת עליה הרי לא הוחזקה טומאה באחת מהן ולפיכך כולן טהורות ע"כ:

ר' יוסי אומר. וכתבו שם תוס' ז"ל נראה לרבינו יצחק דרבי יוסי לא פליג אלא אריש אארבע טליות תחת ד' רגלי בהמה. אבל אסיפא דקתני תחת שתי רגלים טמאה לא פליג דאע"ג דמשענת הסוס על ידיו דבר פשוט הוא דבלא שתי רגלים לא היה יכול לעמוד ע"כ. וכן פירשו הר"ש והרא"ש ז"ל וכמו שקיצר רעז"ל:

ועל המכבש של כובס וכו' איכא מכבש של בעלי בתים בפ' ר' אליעזר דתולין והכא בשל כובס פליגי ר' נחמיה ורבנן ובתוספתא קתני על המכבש של כובש בזמן שטעון אבנים כלים שתחתיו טהורין ר' נחמיה מטמא ובמתני' לא קתני טעון אבנים ופליגי ר' נחמיה ורבנן. ויש גירסא אחרת בתוספתא דלא פליג ר' נחמיה אטעון אבנים עיין בהר"ש ז"ל:

פרק ה

משנה א

הנוגע בזב וכו'. (א) פי' הנוגע בזב או שהזב נוגע בו הדבר ידוע דמי שנוגע בזב גם הזב הנוגע בו ולא הוה צריך למיתניי' אלא משום דתרי קראי כתיבי והנוגע בבשר הזב אשר יגע בו הזב תני נמי במתני' וקראי צריכי לכמה דרשות. הרא"ש ז"ל:

במגע אבל לא במשא. אף בשעת מגעו נשא כלים ולא נגע בהן טהורים ואע"ג דשאר כלים ילפינן מבגדיו ואם היה לבוש כמה בגדים גם העליון טמא אע"פ שאינו נוגע בו נמצא שמטמאין במשא בגדיו שאני דבטלים לגביה והוי כנוגע בכולן. הרא"ש ז"ל. וכתב הר"ש ז"ל הא דקתני מתני' כלל אמר ר' יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אוכלין להיות תחלה לאו למידק הא אינו מטמא בגדים בשעת מגעו אינו מטמא אוכלין להיות תחלה דהא איכא כלים דאין מטמאין בגדים בשעת מגען ומטמאין אוכלין להיות תחלה כדאיתא בתוספתא אלא כוליה כללא משום סיפא נקטיה א"נ כל אדם קאמר ולמעוטי אדם הנוגע בשרץ ונבלה דאין מטמאין בגדים בשעת מגען כדתנן בריש מסכת כלים ואין מטמאין אוכלין להיות תחלה עכ"ל ז"ל ועיין ג"כ במ"ש לקמן בסי' י':

ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס. אבל מטמא שאר כלים כבגדים והכי תניא בהדיא בת"כ סוף פרשה ב' דפ' זבין דמתני' שנוי' שם:

משנה ב

ועוד כלל אחר אמר [ה"ר יהוסף ז"ל **הגיה אמרו וכתב כן מצאתי ע"כ: כל וכו'**. ר"פ בכל מערבין (עירובין דף כ"ז) מייתי לה למילף מינה דאין למדין מן הכללות ואפילו במקום

שנאמר בהן חוץ דהא הכא תנא חוץ ואיכא נמי מרכב דהיינו תפוס דאוכף שכשרוכב תופס באותו עץ דאי מרכב דיתיב עליה היינו מושב והא תנא ליה אלא כדאמרינן וכדתנן האוכף טמא מושב והתפוס טמא מרכב ושמעינן ממתני' דאין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בהן חוץ וכתבו שם תוס' ז"ל כל הנישא ע"ג הזב טמא אם נפרש דבהיסט איירי שמסיט כולו הוי כל דוקא ובכמה דוכתי קרי להיסט משא אבל אי מיירי בעליונו של זב שאינו מסיט כולו שמקצתו נגרר בארץ דלאו היסט הוא כדאמרינן איזהו מגע שהוא ככולו הוי אומר זהו היסטו מספקא לר"י אי שייך בכל דבר אי לא דעליונו של זב נפקא לן מוכל אשר יהיה תחתיו הזב אי הוה דומיא דמשכב ומושב שאינו נוהג אלא בדבר הראוי לכך או לא ע"כ וכן דקדק ג"כ הר"ש ז"ל. ועוד כתבו תוס' ז"ל וכל שהזב נישא עליו טהור אומר ר"ת דטהור מטומאה תמורה דאינו מטמא אדם וכלים אבל טמא טומאה קלה כגון לטמא אוכלין ומשקין אע"ג דאינו ראוי למשכב ומושב ומייתי ראיה וכו' ותוס' ז"ל דחו אותו בסוף:

וכל שהזב נישא עליו טהור. כדתניא בתוספתא דאין מטמא בהיסט אלא בדבר שיש בו רוח חיים. הר"ש ז"ל:

ולמושב והאדם. כך צ"ל. ופי' רש"י ז"ל והאדם דכתיב והנושא אותם אף האדם במשמע אותם. ע"כ:

כיצד אצבעו כו'. תוס' ר"פ דם הנדה כתבו דנראה להם דהיינו ע"ג אבן מסמא דבתוספתא וכגון שהנדבך דוחק אצבעו של זב דאי לא"ה הוי כאילו הי' אויר בין אצבעו לנדבך דאין כאן טומאה כלל ע"כ:

בטמא שנים ופוסל אחד. פי' הרמב"ם ז"ל כל מקום שאומר מטמא שנים ופוסל אחד מיירי בתרומה וכל אב הטומאה מטמא שנים ופוסל אחד וראשון מטמא א' ופוסל א'. כל אב שמטמא אדם לטמא בגדים בזמן שהוא נוגע באב מטמא שנים ופוסל אחד כאב עצמו. אבל אינו מטמא אדם וכלי חרס פירש נעשה ולד הטומאה ר"ל ראשון ומטמא אחד ופוסל אחד וכל אב שהנוגע בו אינו מטמא בגדים בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו מטמא אחד ופוסל אחד האוכלין וכו' והמדף מטמאץ ע"ג הזב אפילו חוצץ ביניהם הרביד אמצעיים אבל מתחתיו אם אינו נוגע ויש ביניהם חוצץ לא דתניא בת"כ קל וחומר שיעשה על גביו משכב ומה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תחתיו משכב מקום שעשה על גביו מדף אינו דין שיעשה על גביו משכב ת"ל אשר ישכב עליו תחתיו עושה משכב ולא על גביו משכב ומושב. מטמאין שנים שהן אבות בין זב יושב

עליו בין לא דכתיב והיושב על הכלי אשר ישב עליו אין לי אלא כל זמן שיושב עליו מנין לעשות ריקם כמלא ת"ל כלי עכ"ל ז"ל:

והמדף מלמעלן מטמאין שנים. נוסחא אחרינא מטמאין אחד והוא הנכון והיא הגירסא שפירש רעז"ל. וזהו ג"כ לשון החכם הר"ס ז"ל ה"ג מטמאין א' ופוסלין אחד ול"ג מטמא שנים דהתנן פ"א דאהלות הבגדים הנוגעין בזב מטמאין בגדים. עכ"ל שם. עוד כתב על מה שכתוב בפי' הרמב"ם ז"ל או אוכלין ומשקין או משכב ומושב הכל טמא והוא מטמא שנים ופוסל אחד וכו' וזה לשונו שיבוש נפל בספרים דאין בגדים הנוגעים בזב מטמאין שנים דאינן אלא ראשון בין אם פירשו בין אם לא פירשו כמו שכתבתי בסמוך ע"כ. ולשון הרמב"ם ז"ל שם האוכלין והמשקין והכלים שאינם עשויין לא למשכב ולא למושב ולא למרכב שהיו למטה וישב הזב וכיוצא בו עליהן מלמעלה ולא נגע בהם כולם טהורים ע"כ. וכתב מהרי"ק ז"ל שם ופירש רבינו שמדף ששנינו היינו כלי שטף שאינם ראויין למשכב ולמושב ואע"פ שבמשנה זו לא הזכירו מרכב כללו רבינו עם משכב ומושב שוודאי דינם שוה שעל זה אמרו בר"פ בכל מערבין שאין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא מרכב ע"כ:

משנה ג

מפני שאמרו. קאי אדסליק מיניה אטמא למעלה ואוכלין ומשקין וכלים למטה טהורים לפי שהמסיט אין בו רוח חיים:

חוץ מן האדם. שיש בו רוח חיים שהאדם הנישא במשכב נטמא אע"פ שלא נגע בו וכו' כדמפרש רעז"ל:

ר' אליעזר מ"מ ר' אלעזר בלי יו"ד:

בפי' רעז"ל ר' אליעזר אומר אף הנושא בתלמודא מפרש וכו'. אמר המלקט בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ד) אלא שצ"ע דהתם מייתי לה לענין שני חצאי זיתים של נבלה שתחבן בקיסם והלשון אשר שם ה"ג ליה אחד הנוגע ואחד המסיע ר' אליעזר אומר אף הנושא כלשון מחני' דבסמוך בסימן ז'. ופי' רש"י ז"ל שם אחד הנוגע בשני חצאי זיתים אחד המסיטן טמא ע"כ. ודייק התה בגמרא אטו נושא לאו מסיט הוא דקאמר ר' אליעזר אף הנושא. אלא לאו הכי קאמר אחד הנוגע המסיט בלא נישא ואתא ר' אליעזר למימר והוא דנישא ומאי אף אימא והוא דנישא ופי' רש"י ז"ל בלא נישא אע"פ שאין מחוברין יחד והוא דנישא וקאי בין אמגע בין אמשא דאין מטמאין אפילו במשא אלא א"כ מחוברין ע"כ. ועיין עוד בפי' הר"ש ז"ל לקמן סי' ז' בבא דהנוגע בזובו של זב וכו':

משנה ד

מקצת טמא וכו'. ספ"ח דהלכות מטמאי משכב ומושב. וכתב שם הרמב"ם ז"ל דיראה לו דטומאה זו של חבורי שיער צפרנים ושינים מדבריהם היא. וי"ס ומקצת טהור על הטמא טמא חבורי וכו'. תניא בתוספתא ואלו הן חבורין השנים והצפרנים והשער שלהם ואלו הן מקצתיים ראשי אצבעות ידים ורגלים ע"כ:

משנה ה

נמצאת טומאה נכנסת לו ויוצאה ממנו במיעוטו כל האי בבא דנמצאת אריש לחוד קאי וה"פ נמצאת טומאה נכנסת לו במיעוטו שהרי אמרנו הטמא על מקצת משכב נטמא המשכב אע"פ שלא שכב רובו של הטמא אלא על מיעוטו ויוצאה ג"כ ממנו במיעוטו שהרי ג"כ אמרנו והטהור אם שכב רובו על מקצת המשכב הטמא נטמא הטהור. וצריך לדקדק אמאי איצטריך למיתניי' אע"ג דל"ד לגמרי לנמצא כשר בשחיטה פסול במליחה וכו' דתנן בפ"ק דחולין ודייקינן עליה התם בגמרא כדכתבינן התם סימן ד'. תניא בתוספתא רוב טמא על מקצת הטהור או רוב טהור על מקצת הטמא בין בזב בין במשכב טמא מקצת טהור על הטמא או על מקצתו בזב טמא ובמשכב טהור רש"א מקצת טהור על הטמא אף בזב טהור:

וכן ככר של תרומה. כך צ"ל. וז"ל הר"ש ז"ל וכן ככר של תרומה האי דקתני וכן לאו משום שיהא דינו כיוצא באלו דסבר אפילו יהא כולו נשען על כל המשכב טהור או שהמשכב כולו נשען עליו אלא שהנייר דהיינו דבר שאינו מקבל טומאה מפסיק בנתיים דלא נגעי בהדדי טהור הככר כדאמרן לעיל דאינו מטמא בהיסט אלא דבר שיש בו רוח חיים עכ"ל ז"ל:

בין מלמעלן. כגון שהמשכב למטה והנייר על גביו והתרומה ע"ג הנייר בין מלמטן כגון שהתרומה למטן והנייר על גבה והמשכב ע"ג הנייר:

משנה ו

אחד הנושא ואחד הנישא. כגון שלא הזיז הטומאה. הנושא היינו שהטומאה על אבן מסמא ואצבעו של טהור תחתיו. הנישא היינו שהטהור על האבן ואצבע של זב תחתיו ומשכב נמי מטמא באבן מסמא אבל זובו של זב ורוקו וכו' דאימעוט בפ' דם הנדה מאבן מסמא קתני בהן נוגע ומסיט דוקא אבל לא נושא ונישא וכתבו תוס' ז"ל בפסחים בפ' אלו דברים (פסחים דף ס"ז) אומר ר"ת הא דקתני נישא דמשמע דמצורע נמי מטמא בהיסט לא קאי אמצורע אלא אשארא ע"כ:

משנה ז

אחד הנוגע. חולין פרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ד) ומשמע שאותה היא ברייתא כמו שכתבו שם תוס' ז"ל וכמו שנראה ממה שכתבתי לעיל בפירקין סי' ג':

ר' אליעזר אומר אף הנושא. לטעמיה דמוקי קרא דממעטי' מיני' רבנן הני מאבן מסמא לדרשא אחריתי וסבר איהו דכולהו מטמאו באבן מסמא ונקט נושא ה"ה נישא. הר"ש והרא"ש ז"ל. ומ"מ גם פה ר' אלעזר בלי יו"ד:

משנה ח

בפי' רעז"ל דנוגע בנבלה אינו אלא ראשון בעלמא לטמא אחד לפסול אחד. אמר המלקט הכי תנן לה בהדיא במתני' דבסמוך סי' י':

משנה ט

הכניס ראשו לאויר התנור טהור. פי' האדם ההוא טהור כל זמן שלא יבלענו כי לא נאמר בהיותה נסתרת ונכנסת ומתחבאה בתוך אויר התנור תהי' כמו בלועה ויאמרו וטהר ר"ל כי התנור טהור ולא נאמר כיון שהתנור מיטמא מאוירו וזאת מטמאה אדם בבית הבליעה שהיא ג"כ תטמא התנור לפי שנכנסה באוירו בשעת הבליעה. הרמב"ם ז"ל. ויש שאין גורסים רק טהור התנור והיא גירסת רעז"ל (א):

מפי' הר"ש ז"ל הקיאה או בלעה נראה דה"פ הקיאה אפילו קודם שהגיעה לבטנו אינה מטמאה וכ"ש אם בלעה דאינה מטמאה בגדים משירדה לבטן וכ"ש כשהיא בתוך פיו שלא בלעה כלל דאינה מטמאה כלל דלא יאכל כתיב ואכילה בבית הבליעה. ואם הקיאה דאינה מטמאה נפקא לן בת"כ בפרשת אחרי מות דתניא יכול אם הקיאה תהא מטמאה בגדים דרך יציאתה ת"ל אשר יאכל בדרך אכילתה היא מטמאה ואינה מטמאה דרך יציאתה ע"כ:

והקיאה או בלעה דקתני הכא היינו כנגד פירש דמטמא אחד ופוסל אחד דבכל הני בבי דלעיל ודבסמוך:

משנה י

זה הכלל כל הנוגע באחד מכל אבות הטומאות שבתורה. כ' הרמב"ם ז"ל דע ששורף פרה ופרים ומשלח את השעיר מטמאין בגדים כמו שביארנו בהקדמה אבל אינם מטמאין שנים ופוסלין אחד אבל מטמאין אחד ופוסלין אחד כמו כל ראשון לטומאה וזה אינו חולק על כלל ר' יהושע שהוא אומר כל המטמ' בגדים בשעת משאו ולא אמר כל המטמא בגדים בלבד ואלו אינם מטמאין בגדים בשביל מגען אלא בשביל התעסקם בדבר ידוע ע"כ. ורבינו עובדיה ז"ל פי' מתני' כדפירשה רבינו שמשון ז"ל וכתב עליו

הרא"ש ז"ל וקשה לי כי הוא הר"ש ז"ל בעצמו הביא תוספתא לעיל בריש פרקין כלים הנוגעים בזב וזבה ונדה ויולדת ומצורע ובמשכב ובמושב מטמאים שנים ופוסלין א' בזובו של זב וברוקו ובשכבת זרעו ובמימי רגליו ובדם הנדה מטמאין שנים ופוסלין א' ופירש דהא דמטמאין שנים היינו דוקא אוכלין דחשויבי כאב הטומאה בשעת מגעו לענין אוכלין אבל לא לטומאת כלי דתניא בת"כ וכו' ועוד דזה הכלל משמע דקאי אהני אבות דקא חשיב בהך בבא ולא אאבות דמטמאין בגדים בשעת מגעו והרמב"ם ז"ל פי' דקאי אהנך דסליק מיניה דמתחלה פירש לעיל דמטמאים שנים ופוסלין אחד והדר תני אותם שאינם מטמאין בגדים בשעת מגען שמטמאין אחד ופוסלין אחד וחזר ועשה מהן כלל לפי שרצה להוציא מכלל אבות הטומאות אדם שמת שהוא אבי אבות והנוגע בו מטמא שנים ופוסל אחד בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו והוא לא הוזכר למעלה בכלל המטמאין שנים ופוסלין א' ולכך הוזכר כאן פירש מטמא א' ופוסל א' קאי אכל אבות הטומאות דרישא עכ"ל ז"ל וז"ל הר"ש ז"ל דבריש פירקין בקיצור הא דקתני זה הכלל כל הנוגע באחד מכל אבות הטומאה שבתורה מטמא א' ופוסל א' חוץ מן האדם ההוא כללא מדאורייתא דאילו מדרבנן כלים כאדם לאוכלין ומשקין כדמשמע בתוספתא ע"כ. וכתב החכם הר"ס אוחנא ז"ל פירש מטמא אחד ופוסל אחד לפי' הרמב"ם ז"ל לא קאי אאדם דהיינו המת דנוגע במת לעולם הוי אב ומטמא שנים ופוסל אחד אפילו לאחר שפירש ע"כ:

משנה יא

בעל קרי וכו'. ופירשו הר"ש והרא"ש ז"ל מפרש בפסחים פ' אלו דברים דברישא לטומאתם וסיפא למחנותם דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות דמרבינן ליה מוכל זב ושרץ שרי למחנה לוי' ואפי' מת עצמו אלא לטומאתם מיירי ולא משום טומאת ערב איצטריך דבתרויהו טומאת ערב כתיב אלא הא קמ"ל דמה טמא שרץ מטמא באונס אף בעל קרי מטמא באונס ובועל נדה כטמא מת לאו לטומאתם איירי דהא מילתא דפשיטא היא דהאי טומאת ז' כתיב ביה והאי טומאת ז' כתיב ביה אלא למחנותם איצטריך דסד"א ותהי נדתה עליו כתיב וישתלח חוץ לשתי מחנות כמותה קמ"ל שהוא כטמא מת ואינו משתלח אלא חוץ למחנה אחת והאי בועל נדה דאינו משתלח אלא חוץ למחנה א' אע"ג דהא בכלל בעל קרי נמי הוי נלע"ד דמיירי כגון במערה בנדה דמרבינן ליה בת"כ מקרא בפ"ז דפרשת זבין ופסקו להלכה הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מטמאי משכב ומושב ומש"ה אינו משתלח אלא חוץ למחנה אחת וככה הסכים עמי החכם הר"ר אליעזר ארחא נר"ו:

אלא שחמור ממנו בועל נדה גם טמא מת חמור מבועל נדה שטעון הזאה שלישי ושביעי. ועיין בספר קרבן אהרן פרק שביעי דפרשת זבין:

אלא שחמור ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב וכו' כתבו התוס' דיומא פ"ק דף ו' וז"ל תימא לי וכו' ונעלמה מעינם דמתני' היא ודלא חשיב כלל בסיפא: [נלע"ד דיתכן לומר דהכי קאמרי תוס' ז"ל ושמא בסיפא דשום ברייתא חשיב נמי להני חומרי וכו' אע"ג דבמתני' לא חשיב להו וכדאיתא בכמה ברייתות דמפרשי טפי מן המשניות:]

משנה יב

האוכל אוכל ראשון בשבת פ"ק דף י"ד ופירש רש"י ז"ל שם האוכל אוכל ראשון מן התורה אין אוכל מטמא אדם האוכלו חוץ מנבלת עוף טהור אבל נבלת בהמה לא כדאמר במסכת נדה מי שאין לה טומאה אלא באכילתה יצאת זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנה וכ"ש אוכל ראשון שאינו אב הטומאה אבל הן גזרו באותו היום שעלו לבקרו לחנני' בן חזקי' בן גרון ושיעורו לפסול את הגוי' בחצי פרס בפ' יום הכפורים והתם נמי אמרי' הנח לטומאת גוי' דלאו דאורייתא ומצאת בספר ערוך משונה טומאה זו דאורייתא דסגי לה בטבילה עכ"ל ז"ל והתם בגמ' מוקמי' מתני' כר' יהושע דאמר בטהרות פ' שני האוכל אוכל ראשון מיפסל פסיל טמויי לא מטמא וכתבו שם בשבת תוס' ז"ל אוכל ראשון ואוכל שני אי תנן אוכל ראשון לחוד לא הוה ידעי' מיניה אוכל שני ואי תנא אוכל שני ה"א דאוכל ראשין טמויי מטמא נמי ע"כ. עוד כתבו הם ז"ל והשותה משקים טמאים לא שייך בהו ראשון ושני דלעולם משקין תחלה הוו אע"ג דאכתי לא נגזר כמו שאפרש בסמוך מ"מ הי' בדעתם לגזור מיד וצריכא לאשמועי' משקים ואוכלין כדאמרי' בגמרא בסמוך דהך דמשקים לא שכיחי ואי תנא משקים ה"א דוקא משקים דחמירי אבל אוכל לא פסיל כלל ע"כ. עוד כתבו ז"ל ושקיל משקין דתרומה ושדי לפומי' ופסיל להו ואע"ג דמשקים תחלה הוו כדאמרי' כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה הכא דקאמר ופסיל להו משום דאכתי קודם י"ח דבר לא גזרו להיות משקים כמו שאפרש עכ"ל ז"ל:

והבא ראשו ורובו וכו' וכתוב בספר הרוקח סי' שי"ח הבא ראשו ורובו במים שאובין פי' ר"ח בו ביום של טבילה וטהור שנפלו על ראשו ורובו מים שאובין אפילו ביום שלא טבל בו ואין לומר מה שגזרו על הבא ראשו ורובו במים שאובין דוקא בטובל לאכילת תרומה אבל לא בנדה דהא טעמא שהיו אומרים לא אלו מטהרין אלא אלו מטהרין שייך בנדה ותו אם לאיסור חששו לנדה שהיא בכרת לא כ"ש. פי' תרומה כהן טמא האוכלה אינו אלא במיתה ע"כ. והקשה הר"ש ז"ל וא"ת בא ראשו ורובו במים שאובין היינו טבול

יום דאורייתא איכא לאוקומה כגון דלאחר שבא ראשו ורובו במים שאובין העריב שמשו ע"כ וכן כתבו ג"כ שם תוס' ז"ל ועוד כתבו ז"ל שם בשבת פ"ק ובר"פ שני דגיטין וז"ל וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו וא"ת מ"ש דבטהור לא גזרו כי אם בנפילה ולא גזרו נמי בביאה כמו בטביל יום דגזרו אפילו בביאה וכ"ש בנפילה אומר ר"י דהחמירו בנפילה משום הא דאמרי' בגמרא בסמוך שמעשה כך היה שהיו מעבירין על גביהן ג' לוגין מים שאובין או יותר אחר שטבלו במים סרוחים ע"כ וזה שלא כדעת הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ט דהלכות שאר אבות הטומאות אפילו טהור שאינו טביל יום אם נפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובין או שבא ראשו ורובו במים שאובין ה"ז כשני לטומאה עד שיטבול. טבל אינו צריך הערב שמש מפני שעיקר טומאה זו מדבריהם עכ"ל ז"ל. ונלע"ד דדוקא קתני הבא ראשו ורובו וכן נמי על ראשו ועל רובו דתרויהו בעינן ולאו או קתני וגם נראה על רובו ר"ל על רוב גופו מלבד ראשו ולקולא דלא נפסל עד שיפול על כל ראשו ורוב גופו מים שאובים ואח"כ מצאתיו מבורר שם בפ"ט דהלכות שאר אבית הטומאות וז"ל נפלו על ראשו אבל לא על רובו או שנפלו על רובו ולא על ראשו או שנפלו בו בראשו בלבד מלמעלה ועל רובו נפלו מן הצד או מלמטה ה"ז טהור עד שיפלו על ראשו ועל רובו הסמוך לראשו כדרכן וכן אם בא ראשו במים שאובין ולא בא רובו וכ'. והיא תוספתא בפ"ג דמקואות:

בפי' רעז"ל וגזרו על טהור גמור שנפלו וכו' משום דאי לא הא לא קיימא הא:

והאוכלין שנטמאו במשקים פי' הרמב"ם ז"ל דוקא לתרומה אבל לא לחולין ובהא אפילו הרמב"ם ז"ל מפ' דמשקים נעשין תחלה אפילו שנטמאו בידים שהן שניות לטומאה מפני שהוא לטמא את התרומה אבל לטמא כלי אינם נעשין תחלה אא"כ קבלו הטומאה מאב הטומאה כמו שפירש בהקדמתו לסדר זה וכבר כתבתי ענין זה ג"כ לקמן בפ' שני דטבול יום סי' ב'. וז"ל תוס' ז"ל שם בשבת פ"ק דף י"ד אלא במשקים הבאין מחמת ידים וא"ת ולמה הוצרכו לגזירה זו דכיון דגזרו דידים פוסלת את התרומה א"כ משקים שנגעו בהן הוו תחלה דכל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחלה וי"ל דהאוכלין שנטמאו במשקין היינו גזירה דכל הפוסל את התרומה ועד השתא לא נגזרה והא דקאמר בגמרא במשקים הבאים מחמת ידים ה"ה מחמת כל פסולי תרומה ע"כ. ועיין במה שכתבתי בפ"ק דשבת גבי י"ח דבר:

בפי' רעז"ל ורבנן גזור אפילו על משקים שנטמאו מחמת ידים שהן שניות שיטמאו כלים.

(ב) אמר המלקט היא דעת הראב"ד ז"ל בהשגות ועיין בפי' רעז"ל פ"ק דשבת ששם

משמע שפירש כדעת הרמב"ם ז"ל דדוקא משקין הבאין מחמת שרץ מטמאין כלי ולא משקים הבאים מחמת ידים ועיין במ"ש שם:
עוד בסוף פירושו ז"ל גזרה משום משקה זב וזבה דמטמאין כלים מדאורייתא דכתיב וכי ירוק הזב בטהור מה שביד הטהור טמאתי לך בין אוכלין בין כלים בין משקים:
סליק